קול דודי דופק — ברית ייעוד

מהי ברית הייעוד? בחיי עם (כמו בחיי היחיד), ייעוד מסמן קיום שנבחר מתוך רצון חופשי ובו העם מוצא את מימושה המלא של הווייתו ההיסטורית. במקום קיום סביל והכרחי שהעם נדחק לתוכו, הוויית הייעוד מתגלה כחוויה פעילה רוויית תכלית, תנועה, התעלות, שאיפות והגשמה. העם שזור בייעודו מתוך כמיהתו למדרגת הוויה נעלה יותר, לקיום מלא תוכן וכיוון. הייעוד הוא המעיין שממנו נובעת ההתעלות העצמית הייחודית של העם והשפע האלוקי הבלתי פוסק, אשר לא ייבש כל עוד דרכו של העם תחומה בחוקי ה'. חיי הייעוד הם חיים מכוונים, פרי הכוונה מודעת ובחירה חופשית.

בעוד שברית מצרים נכרתה ללא הסכמת עם ישראל (הקדוש ברוך הוא לקחם אליו בטרם התייעץ עמם: "וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם" [שמות ו:ז]), ברית סיני הוצעה להם טרם נתינתה. הקדוש ברוך הוא שלח את משה למסור להם את דברו, ומשה שב אל ה' עם תשובת העם. ההלכה רואה בברית סיני חוזה התקף רק בהסכמת הצד המתחייב, במקרה זה - כנסת ישראל. ההכרזה "נעשה ונשמע" (שמות כד:ז) היא יסוד התורה כולה.

מהו תוכנה של ברית סיני? זוהי דרך חיים מיוחדת המכוונת את היחיד להגשמת תכלית שמעבר להשגתו של איש הגורל - שאיפת האדם להידמות לבוראו באמצעות התעלות עצמית. הפעילות היצירתית הממשת את ברית הייעוד נובעת ממקור שונה לחלוטין, ממרד האדם בקיום העובדתי ה"כזה הוא", ומן הכמיהה הדוחפת אותו לצורות קיום נעלות ונשגבות יותר. מעשי החסד והאחווה, המשולבים במסגרת ברית סיני, מונָעים לא מתחושת הבדידות המוזרה של היהודי, אלא מתחושת האחדות שחווה עם המאורס לעולם לאל אחד. אחדותו המוחלטת של האל משתקפת באחדות העם הקשור אליו לנצח. "אתה אחד ושמך אחד, ומי כעמך ישראל גוי אחד". מהות האחווה היהודית ברובד זה היא תולדה של יחסי אב-בן בין בני העם לבין ה'. (הרמב"ם כבר הדגיש מוטיב זה בקטע שציטטנו לעיל.) בסיני, העלה ה' את ברית הגורל, שכרת עם קיבוץ שנאלץ להיות לבדו ונהג בחסד עם אחרים כתוצאה מבדידותו ההכרחית, לברית ייעוד עם קהילת בני חורין מרצון המכוונת ומקדשת את עצמה לעמוד מול האל. הוא הפך את ה"עם" - התקבצות חסרת כיוון ותכלית - ל"גוי", מונח המציין דמות קהילתית מובחנת, פיזיונומיה לאומית כביכול. עם החסד התעלה לכדי גוי קדוש. יסוד הייעוד המשותף הוא הקדושה הנוצרת מקיום ייחודי.

כשאיש הייעוד עומד לפני ה', הוא חווה באלוקי ישראל המתגלה רק בהסכמת האדם והזמנתו. אלוקי ישראל מתאחד עם היצור הסופי רק לאחר שהאדם קידש וטיהר עצמו מכל טומאה, וממתין בכמיהה ובהתרגשות למפגש המופלא הזה. התגלות אלוקי ישראל אינה באה, בכל מקרה, בכל התנאים והנסיבות. היא דורשת מצב רוח ונפש מיוחד, בבחינת "וֶיְהִי נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים" (שמות

יט:יא). ללא מוכנות האדם, אלוקי ישראל לא יתגלה. הוא אינו מפתיע את ברואיו. הוא נענה לבקשתו הדחופה של האדם. ואולם, כשהאדם אינו משתוקק בפועל לה' בעוצמה רוחנית, אז אלוקי ישראל אינו מגלה בו עניין. כשאלוקי העברים רודף אחר האדם בעל כורחו, הוא אינו שואל לדעתו או לרצונותיו. אלוקי ישראל, לעומת זאת, מתייעץ עם האדם לפני המפגש. כבר במצרים התגלה הקדוש ברוך הוא למשה לא רק כאלוקי העברים אלא גם כאלוקי ישראל המחכה לאדם ומזמין אותו לעבודתו לעשות את מלאכתו. "כֹּה אָמַר ה' אֱלֹקי יִשְׂרָאֵל שַׁלַּח אֶת עַמִּי וְיָחֹגּוּ לִי בַּמִּדְבָּר" (שמות ה:א).